

Un documental relata la vida de l'espia català que va derrotar Hitler

El doble agent va convèncer el Tercer Reich que el verdader desembarcament aliât seria a Calais

Edmon Roch reconstrueix les accions de Joan Pujol, 'Garbo', durant la segona guerra mundial

NATÀLIA FARRÉ
BARCELONA



Soldats dels EUA es dirigeixen a la platja durant el desembarcament de Normandia, el 6 de juny de 1944. Foto: Ap



L'espia català Joan Pujol, 'Garbo', en dues de les seves múltiples cares.



EL PERSONATGE 3 A l'esquerra, Joan Pujol a la mili; al centre, com a espia alemany, i a la dreta, el 1984, en la celebració del 40è aniversari del desembarcament de Normandia.

¿És possible viure dues guerres, combatre en quatre bàndols, tenir dues famílies i morir dues vegades? Potser el sentit comú invita a dir que no, però la realitat afirma el contrari: Joan Pujol, àlies *Garbo*, ho va fer. I no només això. També va convèncer personalment Hitler que el desembarcament a Normandia era només una maniobra per distreure els alemanys de l'objectiu principal dels aliats: el pas de Calais. I, a més, va aconseguir ser l'única persona al món posseïdora de la màxima condecoració alemanya i britànica: la Creu de Ferro i l'Orde

de l'Imperi Britànic. I tot, sense disparar mai un tret.

Edmon Roch va quedar «tan fascinat per la història» que va decidir escriure-la, dirigir-la i produir-la. El resultat és *Garbo. El espía*, el primer documental de creació que narra els principals episodis de la vida de qui possiblement va ser el millor agent doble del segle XX. La cinta, que va ser presentada abans d'ahir a Sevilla fora de concurs, ha estat seleccionada per competir al Festival de Documentals d'Amsterdam. I, al desembre, s'estrenarà a Espanya. El realitzador es va decidir pel documental perquè aquest gènere li permetia «recalcar la fantasia i la invenció del personatge i, a la vegada, dir que tot el que es narra és totalment verídic encara que sembli inventat per la ment més imaginativa i desbocada de Hollywood», explica. Tot i que no es tracta d'un documental històric habitual. «És un documental en el sentit que exposa fets verídics però és *sui generis* perquè juga amb elements de ficció, ja que està realitzat a través de fragments de pel·lícules», apunta Roch. Això es deu a dos motius: per un costat existeixen poques imatges de Garbo; i per

l'altre, Pujol (Barcelona, 1912 - Caracas, 1988) va ser un espia autodidacta que es va formar copiant el model que li oferien el cine i la literatura. Així doncs, per Roch, «era lògic explicar la història de la mateixa manera que ho hauria fet ell». És a dir, a través d'imatges de noticiaris, dibuixos animats, material filmat pels dos bàndols i pel·lícules com *Patton*, *El día más largo* i *Mata Hari*. A més, la cinta també compta amb el testimoni de persones que el van conèixer i està realitzada després de cinc anys d'exhaustiva investigació.

«COM LES CAPSES XINESES» / Però, ¿com va ser la vida de Pujol? «Com les capsas xineses, que cada vegada que n'obres una n'hi ha una altra dins», explica Roch. La veritat és que no va ser corrent. Durant la guerra civil va estar un any amagat en un pis per no anar al front, tot i que va acabar allistat als dos bàndols. I durant la segona guerra mundial va començar enganyant pel seu compte els alemanys fins que va acabar sota les ordres de l'MI5 (el servei d'intel·ligència anglès). Per als primers era *Arabal*, l'agent més fiable de l'espionatge alemany; per als segons *Garbo*, l'espia capaç de fer creure les coses més inversemblants al Tercer Reich. Al final de la guerra, la versió oficial diu que se'n va anar a Angola, on va morir de malària, i això és el que sempre van creure la dona i els fills espanyols. En realitat, es va exiliar a Veneçuela, on va formar una nova família i va treballar com a professor d'anglès. Ningú del seu entorn coneixia el seu passat heroic. I així va ser fins al 1984, quan l'escriptor Nigel West el va trobar.

Font:

El Periodico

http://www.elperiodico.com/default.asp?idpublicacio_PK=46&idioma=CA&idnoticia_PK=660168&idsec cio_PK=&h=091109